

Erfgoedkoepel Hoeksche Waard

Inbreng Omgevingsvisie Hoeksche Waard van Waardmakersteam Erfgoed en cultuurhistorie

Organisaties:

Historische Vereniging 's-Gravendeel
Historische Vereniging Oud-Beijerland
Landbouw Museum Tiengemeten
Museum Hoeksche Waard, Heinenoord
Oudheidkundige Vereniging 'Het Land van Strijen'
Rien Poortvliet Museum Tiengemeten
Stichting Archeologie Hoeksche Waard
Stichting Fort Buitensluis, Numansdorp
Stichting Landelijk Erfgoed Hoeksche Waard
Stichting Molens Hoeksche Waard
Stichting Oud-Puttershoek

Versie 9 april 2019

Vraagstelling gemeente Hoeksche Waard:

1. *Wat voor Hoeksche Waard, met welke kwaliteiten, willen we zijn?*
2. *Welke initiatieven kunnen daaraan bijdragen?*
3. *Hoe kunnen die gerealiseerd worden?*

1. Wat voor Hoeksche Waard, met welke kwaliteiten, willen we zijn?

a. Ruimtelijke kwaliteiten

Tot de kernkwaliteiten van de Hoeksche Waard behoren de ontstaansgeschiedenis en het nog gave, gefaseerd aangelegde bedijkingenlandschap van ca. 55 polders en de buitendijkse gorzen, waaraan die bedijkingsgeschiedenis is af te lezen. De polders zijn aangewonnen ten behoeve van de landbouw en vanouds is de landbouw de drager van het landschap. Het landschap bestaat uit bodem, water, reliëf, begroeiing en bebouwing. Onderscheiden kunnen worden: aardkundige, archeologische, bio-ecologische, cultuurhistorische, esthetische en economische kwaliteiten en kenmerken.

Het reliëf en de contouren van de dijken en kreken en de openheid van de polders zijn nationaal en internationaal erkende cultuurhistorische en ruimtelijke kwaliteiten die zoveel mogelijk behouden en versterkt dienen te worden.¹ De buitendijkse gorzen en het weidegebied van Het Oudeland van Strijen zijn vanwege de hoge natuurwaarden aangewezen als Europese Natura 2000-gebieden.

Om die kernkwaliteiten te behouden en te versterken is het van groot belang dat de Hoeksche Waard als gebiedseenheid wordt behandeld en dat er bij ruimtelijke ontwikkelingsplannen en initiatieven eerst integraal wordt gekeken waar in de Hoeksche Waard welke ontwikkeling het beste past en bestaande initiatieven versterkt; en waar nieuwe ontwikkelingen bestaande kwaliteiten en/of de leefomgeving zullen aantasten of zelfs vernietigen.

Dat geldt ook voor bebouwde historische dijklinten en beeldbepalende dorpsgezichten, kerken, molens, boerenerven en ensembles van cultuurhistorisch en architectonisch waardevolle gebouwen en/of archeologisch belangrijke locaties en aangelegde groene en blauwe of gebouwde landschapselementen. Inclusief waterstaatkundige kunstwerken, militair erfgoed, historische tuinen, parken, begraafplaatsen, monumentale bomen en streekeigen wielen, kreken en hillen.

Ook beeldende kunstwerken in het landschap en de openbare ruimte vallen hieronder.

De Hoeksche Waard onderscheidt zich door onder toenemende verstedelijkingsdruk vanuit de omgeving haar landelijke open karakter en de gave eenheid van een eiland te hebben bewaard. Dit geeft de Hoeksche Waard een unieke contrasterende positie als rustgevende 'groene long' in de zuidvleugel van de Randstad en de Deltametropool. Beleidsmatige erkenning, bescherming en versterking van die waarden en de afleesbaarheid van de geschiedenis van de Hoeksche Waard zullen de aantrekkelijkheid voor vestiging, leefomgeving, recreatie en toerisme in het gebied versterken.

¹ De Hoeksche Waard kreeg het predicaat 'nationaal landschap' als een van de 20 verschillende landschapstypen in Nederland op basis van de drie pijlers 'cultuur, natuur en geschiedenis'.

De Hoeksche Waard onderscheidt zich van de andere 19 nationale landschappen als 'nationaal kenmerkend voorbeeld' van een 'bedijkingenlandschap', dat bovendien 'internationaal een zeldzaam landschapstype' is. De openheid van het agrarisch cultuurlandschap, de dijken en kreken, het eilandkarakter en de daarmee samenhangende natuurwaarden vormen de kernkwaliteiten en de identiteit van het Nationaal Landschap Hoeksche Waard. *Nota Ruimte 2005*

b. Rijks- en gemeentelijke monumenten

Naast de selectie, beschrijving en motivering van rijks- en gemeentelijke bouwwerken en gebouwde ensembles met een monumentale status, dienen ook dorpsgezichten en andere streekeigen, cultuurhistorisch interessante en/of beeldbepalende gebouwde of aangelegde objecten - of relictten daarvan - geïventariseerd, beschreven en gewaardeerd te worden, zodat ambtenaren en bestuurders volledig en eenduidig overzicht hebben op wat interessant en belangrijk is voor behoud en de verdere inrichting van de Hoeksche Waard.

c. Archeologische waarden

De Hoeksche Waard kent een lange bewoningsgeschiedenis die in ieder geval terug gaat tot circa 4300 jaar geleden. Dat betekent dat de Hoeksche Waardse bodem archeologische resten bevat uit de Prehistorie, de Romeinse Tijd, de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Als gevolg van de wisselwerking tussen de zee, rivieren en land(-aanwinning) is er sprake van een gestapeld landschap. Stabiele perioden met bewoningsmogelijkheden werden afgewisseld door perioden met overstromingen waardoor landschappen werden afgedekt door kleilagen. Deze stapeling heeft er voor gezorgd dat het bodemarchief van de Hoeksche Waard uitstekend geconserveerd is en een rijke dataset bevat. Het bodemarchief is, mede daardoor, ook van nationaal en internationaal belang. Daar kan de Hoeksche Waard trots op zijn!

d. Behoud en ontsluiting van roerend, materieel en immaterieel erfgoed

Het is van groot belang dat in een gebied met een eigen identiteit, zoals de Hoeksche Waard, niet alleen in het landschap zichtbare onroerende goederen maar ook niet direct zichtbare roerende goederen en immateriële waarden worden behouden en beschermd. Gedacht moet worden aan:

- Museumcollecties met cultuurhistorische en ambachtelijke waarden en kunstuitingen;
- Archieven en documentaire (geschreven, getekende en gefotografeerde) collecties op het gebied van streekhistorie (zoals boeken-, kaarten-, film- en fotocollecties);
- Beeldende en ruimtelijke kunstwerken in de openbare ruimte en in overheidsgebouwen;
- Het Hoeksche Waards dialect;
- Traditionele typisch Hoeksche Waardse feesten en gebruiken, zoals de 307 jaar oude Buitensluisse Paardenmarkt (sinds 1712), koekslaan, eeuwenoude ijsclubs met natuurijsbanen in dorpen en buurtschappen, wedstrijden in schoonrijden, ringsteken, e.d.
- Traditionele gerechten, streekrecepten en –producten;
- Het kwetsbare en niet zichtbare bodemarchief.

2. Welke initiatieven kunnen daaraan bijdragen?

3. Hoe kunnen die gerealiseerd worden?

a. Ruimtelijke kwaliteiten

Een kader scheppende integrale HW-brede gebiedsvisie is onontbeerlijk als wij:

- bestaande en 'identiteit bepalende' waarden willen behouden;
- verrommeling, versnippering en verdozing willen tegengaan en
- nieuwe kwaliteiten op het gebied van bedrijventerreinen, woningbouw, recreatie en toerisme, infrastructuur en energietransitie willen toevoegen.

Een integrale planologische benadering van het ruimtegebruik, waarbij gebruik wordt gemaakt van de aanwezige gebiedskennis en deskundigheid op verschillende vakgebieden binnen het bestaande Kwaliteitsteam HW en de Commissie Cultureel Erfgoed HW.

In de Omgevingsvisie dient vastgelegd te worden dat de inventarisatie van de monumenten, dorps- en landschapsgezichten en cultuurhistorische objecten op basis van hun waardebeoordeling beschermd dienen te worden en dat er in de planvorming voldoende rekening mee gehouden moet worden. Dit is noodzakelijk omdat anders alle streekeigen waarden en kwetsbare objecten of plaatsen vogelvrij zijn.

Voor cultuurhistorisch interessante en beeldbepalende agrarische gebouwen, die geen landbouweconomische functie meer hebben, dubbele bewoning en nieuwe (neven)functies toestaan en stimuleren. Behalve aan behoud van streekeigen erfgoed en de kwaliteit van het landschap wordt hierdoor tevens een impuls gegeven aan de verbreding van de landbouw en de vitalisering van het platteland.

Tegengaan van chaotische en ontsierende ruimtelijke ontwikkelingen in het algemeen en in het bijzonder op waardevolle en kwetsbare locaties. Waakzaamheid t.a.v. kleine maar talrijke ruimtelijke ingrepen, waardoor verrommeling, versnippering en verdozing van het landschap ontstaat. Dit streefdoel duidelijk vastleggen in de Omgevingsvisie HW.

Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van woningbouw, bedrijvigheid, energietransitie en infrastructuur zodanig ontwerpen, situeren en inpassen, dat onderdelen met elkaar samenhangen, de historische en/of natuurlijke kernkwaliteiten van het gebied worden gerespecteerd en de ruimtelijke kwaliteit wordt versterkt. Zorgen voor nieuwe moderne bezienswaardigheden in architectuur en stedenbouw in samenhang met de bestaande omgeving.

De Omgevingsvisie legt vast dat de biotopen van de resterende complete en incomplete molens in de Hoeksche Waard dienen te worden geïnventariseerd, beschermd en waar nodig verbeterd. De gemeente voorziet erin dat elke molenbiotoop is vastgelegd in een groenbeheerplan die als leidraad dient bij het beheer en de verbetering en zij ziet erop toe dat de regels in de biotoop worden gehandhaafd. Stichting Molens Hoeksche Waard (SMHW) dient bij activiteiten die in de biotoopzones plaatsvinden op het gebied van 'groen' en 'rood' (bebouwing) betrokken te worden in de besluitvorming.

Regels en benoeming van een onafhankelijke en competente straatnamencommissie HW

De naamkeuze van straten en plaatsen is een belangrijk middel om de gebiedsgeschiedenis, de streekeigen identiteit en 'de geest van de plek' in het landschap en in de gebouwde omgeving levend te houden. Daarvoor zijn één HW's reglement en een onafhankelijke straatnamencommissie, waarin leden met historische en specifieke gebiedskennis zitten, noodzakelijk. Niet elke voormalige gemeente heeft zo'n commissie, die serieus volgens de regels van de VNG te werk gaat. Daardoor zijn unieke kansen, om een belangrijke gebeurtenis of hoedanigheid van een plek of een bijzonder persoon te gedenken, gemist.

Aan de belangrijkste criteria van de VNG voor een naamkeuze wordt de hand gehouden: betekenis en relevantie, originaliteit, toekomstbestendigheid van de nieuwe naam; daarentegen worden tijdgebondenheid en trendgevoeligheid voorkomen.

b. Rijks- en gemeentelijke monumenten

Uiteraard is een HW-breed monumentenbeleid nodig, waarin alle voormalige gemeenten met gelijkwaardige rijks- en gemeentelijke monumentenlijsten en evenwaardige inventarisatie, beschrijving en waardering van cultuurhistorische en landschappelijke gezichten, objecten en elementen voorkomen. Dat is heden niet het geval en dient gelijkgetrokken/geharmoniseerd te worden.

Momenteel ontbreken belangrijke categorale inventarisaties met beschrijvingen van:

- Wederopbouwarchitectuur in de HW (1940-1965);
- De wand- en glaskunst, bij de RCE een apart thema binnen de wederopbouwarchitectuur, is nog niet geïnventariseerd en beschreven.
- De beeldende en ruimtelijke kunstwerken in het landschap en de openbare ruimte in de hele Hoeksche Waard en op Tiengemeten zijn nog niet compleet geïnventariseerd en beschreven.
- Ook gedenktekens en oorlogsmonumenten moeten in kaart gebracht worden.
- Er is een begin gemaakt met het inventariseren en beschrijven van het militaire erfgoed, waaronder nog resterende kazematten en bunkers.
- Hetzelfde geldt voor waterstaatkundig erfgoed in de Hoeksche Waard en op Tiengemeten.
- Deze inventarisaties voltooien, waarderen en opnemen in het HWs Erfgoedregister.
- Een belangrijk vervolg op de genoemde objectinventarisaties zijn op te stellen richtlijnen voor inspectie en onderhoud ervan en het beschikbaar stellen van budget ervoor.

Extra aandacht voor oude winkelstraten, leegstaande werkplaatsen en winkelpanden

Voor het behouden van ruimtelijke kwaliteit en herkenbaarheid bij het moderniseren en herinrichten of geheel herbestemmen van oude winkelpanden en vrijgekomen werkplaatsen zijn extra maatregelen nodig. Vaak wordt een winkelpand gemoderniseerd en wordt de oude winkelpui geheel van glas voorzien, terwijl de bovenetage oorspronkelijk blijft. Voorkomen moet worden dat de modernisering of herbestemming ten koste gaat van de beeldkwaliteit van het pand en eventueel ook van het beeld van de straat als geheel. Een goede architect weet een dergelijke opgave op te lossen en in te passen.

Het verdient aanbeveling om oude winkelstraten en vrijgekomen werkplaatsen en winkelpanden (c.q. leegstand) te inventariseren. Bij het in kaart en beeld brengen ervan kunnen historische verenigingen en leden van dorpscomités een bijdrage leveren. Het is niet de bedoeling dat de panden aangewezen worden als monument, maar dat voor beeldkwaliteit en ensemblewaarde onomkeerbaar schadelijk ingrepen zo mogelijk voorkomen worden. Vroegtijdige gratis advisering van erfgoedconsulenten is daarbij onontbeerlijk.

Aandacht wordt ook gevraagd voor het ongebreideld schilderen van bakstenen in alle tinten grijs of wit, omdat dit vergunningsvrij is. Bij oude eenvoudige, uit IJsselsteen opgetrokken pandjes staat het net zo min als bij jongere uniforme rijtjeshuizen, waarvan één huis wit geschilderd is. Dit gebeurt vaak zonder dat de eigenaren beseffen dat er door hun actie onherstelbaar aan kwaliteit wordt verloren. Bovendien blijkt het hagelwit houden van de gevels in de praktijk vaak een te grote kostenpost te zijn.

Sloopaanvragen

Bij sloopaanvragen van oude panden, die gehonoreerd moeten worden, standaard verplichtstellen dat de af te breken objecten eerst gedocumenteerd moeten worden door middel van een fotoreportage met korte beschrijving en dat er onderzoek wordt gedaan naar eventueel aanwezige bouwhistorische elementen. Op deze manier wordt cultuurhistorische informatie over het pand en de bewoning verkregen en kan er voorkomen worden dat eeuwenoude overblijfselen in de historische dorpskernen ontvreemd of met de grond gelijk gemaakt worden.

Het Erfgoedloket

In het *Ruimtelijk Plan* van de *Structuurvisie Hoeksche Waard* wordt een centraal 'erfgoedloket' ten doel gesteld, waar men terecht kan voor advies voordat de plannen officieel worden ingediend.

In een vroeg stadium kunnen veranderingen en initiatieven wordenesignaleerd en kan er middels ‘tafelgesprekken’ en deskundige voorlichting op een constructieve en enthousiasmerende manier op worden ingespeeld, ten einde optimaal resultaat te bereiken. Kennisoverdracht genereert bewustwording en kweekt interesse en gevoel voor cultuurhistorische waarden.

Het Erfgoedloket HW is nog niet formeel gerealiseerd en bemenst, de nieuwe gemeente Hoeksche Waard biedt daartoe de juiste gelegenheid. Gemeld kan worden dat deze methode bij veel gemeenten buiten de HW uitstekend werkt. De bestaande Commissie Cultureel Erfgoed van Binnenmaas, Cromstrijen en Korendijk werkt ook al zoveel mogelijk op deze anticiperende manier en met succes.

Om de burgers tijdig op de juiste wijze te kunnen informeren over bestaande regelgeving, subsidiebronnen, belastingvoordelen e.d. en tevens te kunnen voorlichten over de bijzonderheden van hun object en de streekeigen architectonische waarden en kenmerken is het nodig dat de aan te stellen erfgoedconsulenten beschikken over voldoende cultuurhistorische en gebiedskennis en kennis van streekeigen bouwtypen en kenmerken.

Bij de bemensing van het erfgoedloket en de welstand- en monumentencommissie zal geïnvesteerd moeten worden in bovengenoemde kennis, alsmede in kennis van restauratietechnieken en –materialen.

Eén Commissie Cultureel Erfgoed HW en één geïntegreerd welstands- en monumentenbeleid:

- a) voorkomt dat er onomkeerbaar verkeerde beslissingen worden genomen;
- b) vormt een instrument tegen verwaarlozing en ondoordachte sloop;
- c) geeft richting aan nieuwe ontwikkelingen;

mits daarvoor tevens de nodige beleidsmatige handvatten en financiële middelen worden geboden.

c. Archeologische en landschappelijke waarden

Terughoudend met de verbouwing en vergraving van kreekrestanten en wielen ten behoeve van herverkaveling, waterberging en (hydromorfe) natuurdoelen. Er ontstaan onnatuurlijke situaties en de natuurlijke kreekvormingen zijn op den duur niet meer aan te wijzen. Bovendien wordt hierdoor het aardkundig en landschappelijk erfgoed en het archeologische bodemarchief bedreigd. Uit dien hoofde vergravingen zoveel mogelijk vermijden of met kennis van zaken zorgvuldig aanpakken. Landschapsvervalsing in de vorm van gegraven meanderende krekken en eeuwkanten (die er nooit geweest zijn) vermijden.

Het bodemarchief dient adequaat beschermd te worden. De in 2009 opgestelde en later door de Hoeksche Waardse gemeenten (behalve de gemeente Strijen) vastgestelde Archeologische Waarden- en Beleidsadvieskaart voor de Hoeksche Waard biedt hier vooralsnog voldoende houvast voor. Deze kaart dient in de Omgevingsvisie eilandbreed te worden verankerd. Tevens dient, daar waar mogelijk, het bodemarchief bovengronds te worden gevisualiseerd. Het middeleeuwse kasteel van Weede te Maasdam en de middeleeuwse kerkhofmuur te Strijen lenen zich hier bijvoorbeeld uitstekend voor. De tussen 1976 en 1988 (dus voor de Monumentenwet van 1988) in de Hoeksche Waard door Stichting Archeologie Hoeksche Waard gedane archeologische vondsten (die wettelijk stichtingseigendom zijn) dienen centraal in de Hoeksche Waard te worden opgeslagen en te worden ontsloten.

d. Behoud en ontsluiting van materieel en immaterieel erfgoed

Erfgoedkoepel Hoeksche Waard

De Erfgoedkoepel HW, die sinds 2006 bestaat, versterken en de onderlinge relaties van de genoemde Hoeksche Waardse erfgoedinstellingen verstevigen en samenwerking op de volgende terreinen bevorderen:

- De bij de organisaties aanwezige kennis en expertise op verschillende vakgebieden bundelen en aanwenden ten behoeve van ruimtelijke inrichting, monumentenzorg, behoud van cultureel erfgoed, educatie, recreatie, toerisme en gebiedspromotie.
- 'Het Verhaal van de Hoeksche Waard' vertellen en zichtbaar en beleefbaar maken.
- Strategisch overleg met en beïnvloeding van overheden inzake regionaal erfgoedbeleid en budget.

Erfgoedregister

Roerende objecten, verzamelingen en kunstwerken die eigendom zijn van de gemeente HW opnemen in een gemeentelijk Erfgoedregister HW. Het ontsluiten van dit register, de database, laten aansluiten op de databases van de erfgoedinstellingen in de Hoeksche Waard en op Tiengemetten (harmoniseren), zodat niet opnieuw het wiel uitgevonden hoeft te worden en informatie- en kennisuitwisseling vergemakkelijkt wordt.

Behoeftte aan depotruimte

Er is behoefte aan depotruimte voor verantwoorde opslag van museale en archeologische collecties, zodat een goede conservering en behoud van oude, kwetsbare en waardevolle objecten zijn gewaarborgd. Of dit één centraal Hoeksche Waards depot moet zijn, of enkele goede gespreide opslagfaciliteiten is een punt van onderzoek. Naast bescherming en behoud van de roerende Hoeksche Waardse erfgoedcollecties, wordt door de musea overzicht verkregen van wat er aanwezig is en wordt het gemakkelijker om wisselexposities te organiseren. Ook de uitwisseling van objecten wordt vergemakkelijkt en de collecties worden toegankelijker en vaker zichtbaar gemaakt voor het publiek.

Digitalisering van collecties en streekarchieven

De historische verenigingen in Oud-Beijerland, 's-Gravendeel en Puttershoek, Stichting Archeologie HW en Museum Hoeksche Waard, Oudheidkundige vereniging (tevens museum) 'Het Land van Strijen', het Landbouw- en het Rien Poortvliet museum op Tiengemetten, de Molenstichting HW en de Stichting Fort Buitensluis bezitten collecties en archieven, waarvan het beheer, de exploitatie en ontsluiting door vrijwilligers wordt verzorgd. Delen van de materiële en papieren collecties zijn beschreven en digitaal opgeslagen. Het streven is om alle museale, archief- en andere documentaire collecties in de Hoeksche Waard op eenzelfde manier digitaal te ontsluiten en gedeeltelijk via internet doorzoekbaar te maken voor het publiek. Ondersteuning in kennis, materieel en financiën bij het invoeren en harmoniseren van deze totale collectieregistratie is dringend gewenst.

Ook juridische ondersteuning is onontbeerlijk, gezien de wetgeving omtrent auteurs- en beeldrecht en de privacywet AVG. Bij vrijwilligersorganisaties ontbreekt de kennis en menskracht om de consequenties daarvan te overzien en op te vangen.

Ten behoeve van recreatie, toerisme en een aantrekkelijke leefomgeving en vestigingsklimaat

Het wandelrouten netwerk Hoeksche Waard beslaat 470 km en is onderdeel van het Wandelrouten netwerk provincie Zuid-Holland. De (groen-blauwe) wandelgebieden verder uitbreiden en er veel meer bekendheid aan geven.

De bestaande fietsroutes sluiten niet op elkaar aan. Dat kan veel beter.

Toegankelijk maken van buitendijken voor voetgangers (buiten het broedseizoen).

Er is door SOHW een rapport uitgebracht over aan te wijzen (aan te leggen) men- en ruiterroutes in de HW, waaraan vervolg en uitvoering kan worden gegeven.

Waterroutes en groen-blauw netwerk

Oude dorpshavens, zoals de afgesloten haven van Heinenoord, toegankelijk maken voor ondermeer waterbus en rondvaartboot, waardoor het dorpshart vanaf het buitenwater bereikbaar wordt. De watergangen en kreken die op de dorpshavens aansluiten eveneens toegankelijk maken. Het bestaande groen-blauwe netwerk van kreken wordt erdoor vergroot, de landschappelijke en de ecologische structuren worden versterkt en bovendien worden mogelijkheden voor 'slow tourism' geboden. Slow tourism wil zeggen alle vormen van waterrecreatie waarbij het gaat om de kwaliteit van de beleving en niet om snelheid of kwantiteit. Daartoe aansluiten bij de eerder gerealiseerde kanoroutes en vissteigers en de nog onuitgevoerde plannen daarvoor. Verbindingen leggen tussen het water en de wandel- en fietsroutes en tussen het water en de bestaande 'rustpunten/pleisterplaatsen', waar veel erfgoedinstellingen en monumenten ook onder vallen. De 'slow lane' tussen Voorne-Putten en Tiengemeten, het 'Tiengemeten Pad' dat momenteel wordt gerealiseerd, is daar een voorbeeld van.

Het Verhaal van de Hoeksche Waard

Educatieve fiets- en wandelroutes uitzetten en (b.v. met gebruikmaking van Q-codes) 'het verhaal' van de streek vertellen met aandacht voor streekgeschiedenis, landschapstypen, -kenmerken (reliëf/begroeiing), erfgoed en bebouwing. De musea en de historische verenigingen beschikken over bibliotheken, archieven, kranten- en fotocollecties etc. die de basis voor dit 'verhaal van de streek' vormen. Het boek *Geschiedenis van de Hoeksche Waard: De Canon in 50 vensters* (uitgave herfst 2019 Museum HW) kan hiervoor als actuele onderlegger dienen. In 50 samenvattende hoofdstukken wordt 4000 jaar gebiedsgeschiedenis uit de doeken gedaan.

Voor het jaar 2021, de herdenking van de ondergang van de Grootte Waard 600 jaar geleden als gevolg van Sint Elisabethsvloed op 18 november 1421, kan aangesloten worden bij de Biesbosch Route die nu in de maak is.

Het Verhaal van de HW kan versterkt worden door de aanwijzing en ontwikkeling van een zogeheten Erfgoedlijn. Een op het vlak van cultuurhistorie en erfgoed samenhangende thematische route met educatieve en toeristisch-recreatieve potentie.

Erfgoededucatie

De Hoeksche Waardse scholen voor basis- en voortgezet onderwijs structureel museumbezoek, molenbezoek en lessen Hoeksche Waardse cultuurhistorie en erfgoed aanbieden.

Als concrete actuele methode noemen wij het lespakket voor de *Canon van de Hoeksche Waard* over 4000 jaar gebiedsgeschiedenis, dat in ontwikkeling is in opdracht van de gemeente Hoeksche Waard, Museum Hoeksche Waard en Cultuur met Kwaliteit (CmK).

In samenwerking met de aanwezige musea, het Fort en de molens (co-)financiering voor erfgoededucatie regelen.

Erfgoedpromotie

Omdat de jaarlijkse VVV-magazines en ER OP UIT van SOHW en de werkgroep Recreatie & Toerisme van SOHW zijn verdwenen, nieuwe vormen van gezamenlijke promotie en publiciteit zoeken, ook met gebruikmaking van TV, social media en website.

De cultuurhistorie en het erfgoed vast onderdeel laten zijn van integrale Hoeksche Waard-promotie en marketing.

Zorgen voor één communicatie strategie en één kanaal en beeldmerk in plaats van meerdere websites, logo's, motto's en tijdschriften.

Onderwerp van onderzoek en discussie is: hoe integrale gebiedspromotie, met daarin ondermeer een vaste plaats voor 'Het verhaal van de Hoeksche Waard' en voor de erfgoedinstanties, inhoud en vorm moeten krijgen.

Zeker is dat hiervoor financiële, deskundige en enthousiaste aansturing en ondersteuning vanuit de gemeente HW onontbeerlijk is.

- De erfgoedorganisaties kunnen gezamenlijk dagexcursies met keuzemenu's aanbieden, waarbij de detailhandel en horeca betrokken worden.
- Gebruikmaken van grote namen en thema's uit de cultuurhistorie en het erfgoedveld van de Hoeksche Waard. B.v. aandacht schenken aan personen als Suze Groeneweg, de schilder Philip van Dijk, Lamoraal van Egmont, de wereldberoemde fotograaf en filmer Anton Corbijn en aan belangrijke gebeurtenissen, zoals het jaar van de Sint Elisabethvloed 2021.
- Versterken van de bekendheid en vergroten van het aanbod van Open Monumentendag, Molenweekend, Archeologische Dagen, Museumweek, Toer langs de Boer e.d.
- Koesteren van typisch Hoeksche Waardse evenementen, zoals de Buitensluisse Paardenmarkt, koekslaan, wedstrijden in schoonrijden en ringsteken e.d.